

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
7/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
Д-ру наук з фізичного виховання і спорту,
професору Тимрук-Скоропад К.А.

ВІДГУК

офіційного опонента - доктор наук з фізичного виховання і спорту
(24.00.03), професора кафедри фізичної терапії, ерготерапії Хмельницького
національного університету Майструка Миколи Івановича на
дисертаційну роботу Орфіна Андрія Ярославовича на тему:
«Фізична терапія осіб працездатного віку хворих на ВІЛ/СНІД з
респіраторними ускладненнями та синдромом втоми», подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 227 терапія та реабілітація
(галузь знань 22 Охорона здоров'я)

Актуальність обраної теми. ВІЛ-інфекція на стадії СНІДу супроводжується численними системними порушеннями, які суттєво впливають на функціональний стан організму. Одними з найбільш поширених та серйозних ускладнень є респіраторні захворювання, викликані як опортуністичними інфекціями, так і ослабленням імунної системи. Респіраторні ускладнення знижують якість життя пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу, обмежують їх фізичну активність та здатність до самостійного виконання повсякденних завдань.

Крім того, синдром хронічної втоми є характерним для пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу, що додатково ускладнює їх реабілітацію. Постійна втома значно знижує працездатність, викликає депресивні стани та обмежує можливість виконання фізичних вправ, які могли б сприяти покращенню функціонального стану та відновленню організму.

Фізична терапія, яка є невід'ємною частиною комплексного лікування ВІЛ на стадії СНІДу, має потенціал суттєво покращити фізичну витривалість, зменшити прояви синдрому втоми та покращити функціональний стан дихальної та серцево-судинної систем. Вона допомагає зберегти або відновити рухливість, збільшити м'язову силу, покращити оксигенацію тканин і загальний фізичний

стан пацієнтів. Раннє застосування фізичної терапії може запобігти прогресуванню респіраторних ускладнень та поліпшити якість життя пацієнтів.

На сьогоднішній день питання розробки ефективних програм фізичної терапії для пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми залишається актуальним, оскільки потребує індивідуального підходу та адаптації до стану кожного пацієнта. У зв'язку з цим, необхідність впровадження спеціальних програм фізичної терапії є надзвичайно важливою для підтримки працездатності, зменшення проявів синдрому втоми та підвищення якості життя осіб, які живуть з ВІЛ на стадії СНІДу.

Оцінка рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертація Орфіна А.Я. є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана на сучасному науково-методичному рівні, містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне та практичне значення. Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної теми кафедри фізичної терапії та ерготерапії Львівського державного університету фізичної терапії імені Івана Боберського «Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації неповносправних з порушенням опорно-рухового апарату та дихальної системи» Львівського державного університету фізичної культури на 2016–2020 рр. (протокол № 8 від 19.04.2016 р.) та «Удосконалення підходів до фізичної терапії осіб, які мають або можуть зазнати обмеження функціонування». Роль автора у виконанні даної теми, як вказано у дисертації, полягала у теоретичній розробці основних ідей і положень дослідження, здійсненні наукового пошуку, теоретичному аналізі спеціальної науково-методичної літератури за темою роботи, реалізації практичного дослідження, розробки програми фізичної терапії, роботи з пацієнтами з ВІЛ на стадії СНІДу за запропонованою програмою, аналізі, інтерпретації та узагальненні отриманих даних дисертаційної роботи, впровадженні отриманих даних у процес фізичної терапії осіб з ВІЛ на стадії СНІДу, оцінці ефективності розробленої програми.

За темою дисертації опубліковано 20 наукових праць, з них 6 статей у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 1 стаття у періодичному виданні, включеному до наукометричної бази Scopus; 11 – у матеріалах

профільних наукових конференцій. У працях, опублікованих у співавторстві, отримані дані та їхній аналіз належать автору дисертації.

Новизна представлених експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Здобувач вказує таку наукову новизну одержаних результатів:

- вперше обґрунтовано та розроблено програму фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми спрямовану на поліпшення показників функціонального стану дихальної та серцево-судинної систем, зменшення прояву синдрому втоми, поліпшення якості життя та антропометричного профілю;
- вперше вивчено динаміку показників функціонального стану дихальної та серцево-судинної систем, проявів синдрому втоми, якості життя, антропометричного профілю, для українських пацієнтів з ВІЛ / СНІДом з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми під впливом фізичної терапії;
- поглиблено уявлення про функціональний стан дихальної та серцево-судинної систем, антропометричний профіль, особливості проявів синдрому втоми, чинники, які впливають на прояви втоми та взаємозв'язок з показниками, які характеризують перебіг ВІЛ-інфекції у осіб працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми;
- поглиблено уявлення про медичні, соціальні та особистісні бар'єри інтегрування фізичної терапії у процес надання медичної допомоги пацієнтам з ВІЛ на стадії СНІДу;
- набули подальшого розвитку зміст та організаційні підходи до освіти пацієнтів з ВІЛ та їх родичів / опікунів;
- набула подальшого розвитку інформація про доцільність та ефективність застосування фізичної терапії на первинному рівні надання медичної допомоги особам працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми;

Наукова обґрунтованість дослідження.

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають поставленим меті та завданням відносно об'єкту та предмету дослідження, але потребують деякого уточнення під час офіційного захисту.

Достовірність результатів дослідження обумовлена:

- проведенням п'ятиетапного науково-педагогічного пошуку;
- використанням комплексу загальнонаукових методів дослідження, а саме:

- аналіз та узагальнення науково-методичної літератури;
- медико-біологічні методи;
- педагогічне тестування;
- констатувальний та перетворювальний експерименти;
- методи математичної статистики.

Рівень поставленого наукового завдання

У дисертації послідовно визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Мета дослідження: обґрунтувати засоби і форми фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми.

Завдання дослідження:

1. Вивчити та проаналізувати підходи фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ / СНІДом з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми з урахуванням світового досвіду.

2. Вивчити функціональний стан дихальної та серцево-судинної систем, ступінь проявів синдрому втоми, якість життя, антропометричний профіль у осіб працездатного віку з ВІЛ / СНІДом.

3. Розробити та обґрунтувати програму фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ / СНІД з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми.

4. Оцінити ефективність програми фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ / СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми щодо

показників функціонального стану дихальної та серцево-судинної систем, прояву синдрому втоми, якості життя, антропометричного профілю.

Об'єкт дослідження: фізична терапія осіб працездатного віку з вірусом імунодефіциту людини.

Предмет дослідження: зміст фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що Орфін А.Я. володіє методологією наукової діяльності, що передбачає теоретичний аналіз проблеми дослідження, підбір адекватних методів дослідження відповідно до наукової проблеми теоретичного чи експериментального наукового пошуку, аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики, вміння викладати науковий матеріал стисло та послідовно тощо. Всі ці та інші компетентності щодо проведення наукових досліджень, продемонстровані здобувачем, дозволяють охарактеризувати його як науковця, що може претендувати на науковий ступінь доктора філософії за спеціальністю 227 терапія та реабілітація

Академічна доброчесність.

Під час детального аналізу структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження, ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В **анотації**, викладеній українською та англійською мовами, подано напрацювання й зміст проведеного дослідження з зазначенням актуальності, характеристики тенденцій фізичної терапії ВІЛ-інфікованих на стадії СНІДу, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів та практичне значення дисертаційного дослідження, ключові слова, список публікацій.

У **вступі** дисертантом обґрунтовано актуальність теми наукового пошуку, вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, подано мету,

завдання, об'єкт і предмет дослідження, узагальнена характеристика методів дослідження, описана наукова новизна одержаних результатів та практичне значення дисертаційного дослідження, виділено особистий внесок автора, апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Сучасні підходи до проблеми фізичної терапії пацієнтів з ВІЛ-позитивним статусом на стадії СНІДу» присвячений аналізу сучасних даних науково-методичної літератури, щодо клініко-епідеміологічних особливостей ВІЛ-інфекції на сучасному етапі епідемії, фізичної терапії у покращенні якості життя, синдрому втоми, функціонального стану дихальної та серцево-судинної систем, антропометричного профілю, а також особливості змін цих показників. Так, автором було встановлено, що терапевтичні вправи мають позитивний ефект та досліджувані показники. Аналіз ефективності фізичної терапії пацієнтів з ВІЛ підтвердив наявність багатьох дискусійних питань.

У другому розділі **«Методи та організація досліджень»** описано методи дослідження та особливості їх використання, етапи організації дослідження. Вибір методів дослідження здобувачем був обумовлений методологією пізнання з урахуванням мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. У розділі описано організацію п'ятиетапного дослідження, на кожному з яких виконувалася логічно спланована програма даного наукового пошуку.

У третьому розділі **«Функціональні можливості організму пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу»** представлено результати аналізу досліджень медичних карт, опитувальників SF-36 та FAS, показників легеневої функції та функції серцево-судинної системи, показники антропометричного профілю, тесту 6-хв ходьби, кистьової динамометрії, результати лабораторних досліджень. Наведено основні порушення у функціональному стані пацієнтів з ВІЛ. Проведено кореляційний аналіз факторів, які впливають на прояви синдрому втоми.

У четвертому розділі **«Формування програми фізичної терапії осіб працездатного віку з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми і оцінка її ефективності»** здобувачем описано організаційно-методичні особливості процесу фізичної терапії у тематичних хворих, та здійснено обґрунтування запропонованої програми фізичної терапії.

У розділі проведена оцінка динаміки досліджуваних показників перед початком програми фізичної терапії, через 6 тижнів та після її завершення.

В п'ятому розділі «Аналіз результатів досліджень впливу фізичної терапії на структурні та функціональні показники пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми» акцентована увага на загальній значущості проблеми, що розв'язувалася у даному науковому пошуку, акцентовано на тому, що у результаті дослідження удосконалено, що набуло подальшого розвитку, абсолютно нові дані.

Висновки, сформульовані в дисертації, обґрунтовані і достовірні, повністю відповідають меті і завданням дослідження, відображають новизну і практичну значущість.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота написана українською літературною мовою, лаконічно, методично грамотно, витримана стосовно стилістичних правил.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. На сторінці 67 автор сформулював речення таким чином: «Кількість пацієнтів з ВІЛ-позитивним статусом, які є споживачами ін'єкційних наркотиків, або знаходяться на замісній терапії метадоном загалом було 30, у другій групі – 22 (30,1%), а у третій групі – 8 (29,6%) ВІЛ-інфікованих» вказавши двічі про ВІЛ-статус пацієнтів, що утруднює сприйняття інформації.
2. На сторінці 95 автор зазначає, що «Зменшення СОК може свідчити про низьку тренованість ЛЖВ та низький функціональний стан міокарда, спричинений зниженою скоротливою здатністю». Цей тезис є дискусійним оскільки зменшення систолічного об'єму крові може бути спричинене іншими патологічними станами не пов'язані із загальною тренованістю.
3. Рисунок 4.2 на сторінці 113 названо «Схема концепції фізичної терапії пацієнтів з ВІЛ на стадії СНІДу», але відповідно до поданої на рисунку інформації, доцільно було б назвати «Схема концепції реабілітації...».
4. Описуючи перспективи подальших досліджень автор пише: «Важливою є

також оцінка економічної ефективності впровадження програм фізичної терапії в системі охорони здоров'я для даної категорії пацієнтів...», таке твердження є дискусійним, оскільки громадяни України мають право на повний спектр необхідних медичних та реабілітаційних послуг.

5. У тексті роботи зустрічаються поодинокі стилістичні та орфографічні помилки.

Зазначені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілося б почути відповіді автора на такі запитання:

1. Наскільки вираженими були прояви респіраторних ускладнень і чи не заважали вони проведенню фізичної терапії.
2. Який із досліджуваних показників функціонального стану дихальної системи був для вас визначальним для дозування фізичних навантажень під час інтервенцій з фізичної терапії.
3. Чому ви обрали поєднання аеробних та анаеробних вправ у запропонованій вами програмі фізичної терапії

Висновок. Дисертаційна робота Орфіна Андрія Ярославовича на тему: «Фізична терапія осіб працездатного віку хворих на ВІЛ / СНІД з респіраторними ускладненнями та синдромом втоми», є самостійною, завершеною, особисто виконаною кваліфікаційною працею, відповідає спеціальності 227 Терапія та реабілітація та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019р. № 759) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, а її автор Орфін Андрій Ярославович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професора кафедри фізичної терапії і ерготерапії
Хмельницького національного університету

Засвідчується
Наказом в.д. ректора
М.І. Мартинюк

Майструк М.І.